

Ruskoaho, Bergman, Hakonen

13.10.2025

299/04.01.01/2025

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kokous 14.10.2025

**Asia: HE 99/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion
talousarvioksi vuodelle 2026**

Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa ja tulla kuulluksi työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa valtion talousarviosta 2026. Julkisen talouden jatkuvat haasteet leimaavat valtion talousarviota vuodelle 2026. KT jakaa huolen julkisen talouden tilanteesta ja pitää välttämättömänä vakauttaa julkisen talouden velkaantumisuraa.

Velkaantuminen näyttää pitkällä aikavälillä jatkuvan voimakkaana ja talouden kasvun käynnistyminen tuntuu siirtyvän vuosi vuodelta eteenpäin. Pitkän aikavälin tuottavuuden ja talouden kasvattamisen suhteen tarvittaisiin lisää toimia. Kasvutoimet ovat välttämättömiä, mutta esimerkiksi tiettyjen veronalennusten vaikutukset heikentävät julkisen talouden tasapainoa ainakin lyhyellä aikavälillä. Työttömyysvakuutusmaksun nousu ja tiettyjen verovähennysten poisto tarkoittaa sitä, että osalla palkansaajista työn verotus ei kokonaisuutena kevene, minkä vuoksi kannustinvaikutukset jäävät vähäiseksi. Veronalennukset eivät välttämättä rahoita itseään pitkälläkään aikavälillä, mikä vaikeuttaa hallituksen tavoitetta vähentää velkaantumista ja vakauttaa velkasuhdetta.

Väestön ikääntyminen ja puolustusinvestoinnit lisäävät painetta uusiin sopeutustoimiin ja menoleikkauksiin, jotka voivat olla kasvun tai hyvinvoinnin kannalta haitallisia. Uuden kasvun synnyttämiseksi yritystukien kohdentamista tulisi arvioida siten, että ne tukisivat enemmän uutta kasvua kuin nykytilan säilyttämistä. Suurempi kunnianhimon taso ollut ollut paikallaan vuoden 2026 talousarviota laadittaessa, jolla voitaisiin nopeuttaa elinkeinorakenteen murrosta ja työvoiman siirtymistä tuottavammille tulevaisuuden aloille.

Julkinen talous on saatava kestävälle pohjalle, missä työllisyyden ja tuottavuuden parantamisella on ratkaisevan tärkeä rooli. Työttömyystilanne on kuitenkin heikentynyt merkittävästi viimeisten vuosien ajan. Tähän vaikuttaa myös kuntien ja hyvinvointialueiden tiukka taloustilanne, minkä vuoksi kunnissa ja hyvinvointialueilla on nähty viime vuosina poikkeuksellisen suuria henkilöstömenoihin kohdistuvia säästötoimia.

Kuntien ja hyvinvointialueiden tilanteesta

Työllisyyspalvelut siirtyivät kunnille vuoden 2025 alussa heikkenevässä työllisyystilanteessa. Siksi lähtötilanteesta siirtyvä rahamäärä ei vastannut siirtyviä kustannuksia. Työllisyystilanne on jatkanut heikentymistään koko vuoden 2025, joka on lisännyt kuntien menoja ja vähentänyt verotuloja. Kuntien näkyviä sumentavat edelleen epävarmuudet liittyen valtiosuusuudistuksen ja kiinteistöverouudistuksen aikatauluihin. Lisäksi hankintalain uudistus voi aiheuttaa erityisesti pienille kunnille merkittäviä kustannuksia, jolloin hallintouudistuksesta syntyvät kulut pitäisi korvata

Ruskoaho, Bergman, Hakonen

13.10.2025

299/04.01.01/2025

kunnille. Lisäksi kuntanormien purku on toistaiseksi ollut tehokkaampi leikkaamaan rahoitusta kuin velvoitteita.

Talousarviossa leikataan kuntien kotouttamispalveluista 30 miljoonaa. Se on haaste maahanmuuttajien integroinnin edistämisen kannalta. Tämä 30 miljoonan leikkaus kuntien rahoitukseen saattaa lisätä kuntien velanottotarvetta tai edellyttää veronkorotuksia, jotta lakisääteisistä palveluista voidaan pitää kiinni, jos kotouttamispalveluista leikkaaminen ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista. Leikkauksen voi nähdä myös olevan ristiriidassa työperäisen maahanmuuton lisäämisen kanssa.

Hyvinvointialueiden toimintaa leimaa velvoite kattaa vuosina 2023 ja 2024 lähtötilanteessa riittämättömän rahoituksen aiheuttamat alijäämät vuosina 2025 ja 2026. Lähtötilanteen epätasapainosta johtuen jälkikätestarkastus näytteleeekin selvästi tarkoitettua suurempaa roolia alueiden rahoituksessa ja vuosimuutoksissa ja aiheuttaa epätarkoituksenmukaista aaltoliikettä rahoitukseen. Alijäämien kattamisvelvoite puolestaan pakottaa lyhyen aikavälin talouskurin ohjaavan toimintaa suhteettoman ja epätarkoituksenmukaisen voimakkaasti. Diagnooseihin perustuva rahoitusmalli on osoittautunut epävarmaksi ja ailahtelevaksi tietopohjan puutteellisuuden vuoksi.

Alijäämien kattaminen edellyttää merkittäviä sopeutustoimia, jotka koskevat myös henkilöstömenoja. Riittämätön rahoitus uhkaa heikentää palvelujen saatavuutta, laatua ja tasa-arvoa. Laajamittaiset menoleikkaukset voivat vaarantaa perusoikeuksien ja lakisääteisten palveluiden toteutumisen. Jo nyt esiintyy lainvastaisia viivästyksiä esimerkiksi erikoissairaanhoidon pääsyssä. Työvoimavaltaisella alalla säästöillä on vaikutusta palveluihin, vaikka tuottavuutta pyritään kasvattamaan.

Hyvinvointialueindeksi nousee vuonna 2026 vähemmän kuin palkat, joita korottavat vuoteen 2025 verrattuna palkkaharmonisoinnin ja palkkaohjelman ja yleisen linjan korotukset.

Työvoiman saatavuutta ja osaamista on parannettava palveluiden turvaamiseksi ja kustannusvaikuttavuuden lisäämiseksi

Työvoimapula kohdistuen erityisesti laillistettuihin kasvatuksen ja sosiaali- ja terveystieteiden henkilöstöön on uhannut julkisia hyvinvointipalveluja sekä niiden kustannusvaikuttavuutta. Suomi on jäänyt nuorten korkeakoulutusasteessa jälkeen muista OECD-maista ja hallitusohjelman tavoitteen saavuttaminen edellyttäisi vielä selvästi suurempia lisäyksiä.

Korkeakoulutuksen aloituspaikkojen pysyvä lisäys on hyvin kannatettava, mutta 3,8 miljoonan euron rahamäärä on auttamatta liian pieni. Lisäksi on tärkeää kohdentaa aloituspaikat kuntien ja hyvinvointialueiden kannalta kriittisille aloille, kuten sosiaali- ja terveystieteisiin sekä kasvatus- ja opetusaloille. Koulutuspaikkojen tarkastelu tarvitsisi myös kokonaisarviointia niin, että paikkoja kohdennettaisiin enemmän niille aloille, joilta työllistytään hyvin hyväpalkkaisiin tehtäviin, jotta saataisiin työvoimaa tuottaville aloille ja nuoria koulutettua aloille, joilla työmarkkinoilla on imua. Lisäksi on kannatettava, että tuetaan maksuttoman 30 opintopisteen opintotietoa avoimeen korkeakouluun, sillä se tukee jatkuvaa oppimista ja madaltaa kynnystä hakeutua toiselta asteelta korkeakouluun.

Ruskoaho, Bergman, Hakonen

13.10.2025

299/04.01.01/2025

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen (JOTPA) kokonaismäärärahasta on varattu 10 miljoonaa euroa työn ohessa opiskelun pilotointi- ja kehittämishankkeeseen, jossa vahvistetaan työnantajien roolia työntekijöiden jatkuvassa oppimisessa ja kehitetään koulutuksen toteuttajien toimintaa. On tärkeää, että rahoitus kohdistuu edelleen kuntien ja hyvinvointialueiden kannalta kriittisille aloille.

Valitettavasti koulutuskorvauksia leikataan edelleen. Tämä yhdessä lakkautetun aikuiskoulutustuen kanssa on isku erityisesti tutkintoihin ja pätevyysiin perustuvilla julkisilla hyvinvointialueilla työvoiman saatavuuteen ja osaamisen kehittämiseen.

Korkeakoulujen T&K toimintaan kohdistuu 150 miljoonan euron lisäys. Se muodostuu 30 miljoonan euron suorasta T&K-toiminnan vahvistamisesta, 86 miljoonan euron tohtoripilotin rahoituksesta sekä noin 34 miljoonan euron EU-hankkeiden kansallisesta vastinrahoituksesta. Tämä on kannatettava, sillä tämä kokonaisuus vahvistaa korkeakoulujen tutkimusvalmiuksia, osaajapohjaa ja kansainvälistä yhteistyötä.

Tutkimus- kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukemiseen vuodelle 2026 varattu 633 miljoonaa euroa. Julkisen sektorin tuottavuuden lisäämiseksi on hyvä turvata kunta- ja hyvinvointialueorganisaatioiden osallistuminen ja pääsy innovaatiotoimintaan, -konsortioihin ja -tukiin.

KUNTA- JA HYVINVOINTIALUEYÖNANTAJAT KT

pääekonomisti

Juho Ruskoaho